

Het gebouw als vijfde dimensie

Als huisvestingsadviseur ligt je primaire focus bij de te huisvesten organisatie. Je wilt die organisatie kennen, het DNA doorgronden, weten hoe ze werken. En dat vertalen in een huisvestingsvraag. Dat gaat vaak over harde aspecten als ruimtebehoefte, functionaliteit en onderhoudskosten. Uiteraard is dat belangrijk. Maar nog belangrijker is dat de leerlingen, begeleiders en leerkrachten zich comfortabel voelen.

In de afgelopen jaren is er gelukkig veel aandacht geweest voor het aspect Frisse Scholen. Dit is vooral gericht op een beter binnenklimaat en duurzaamheid in brede zin. Maar er zijn meer aspecten. Want een comfortabel gebouw – dat objectief gezien aan alle eisen voldoet – kan nog steeds onprettig aanvoelen. Het kan te maken hebben met kleuren, materiaalgebruik, zichtlijnen, daglichttoetreding maar ook met ruimtelijke beleving en ‘tastbaarheid’ van het gebouw. Iedereen kent wel gebouwen waar je als het ware naar binnen wordt gezogen. En aan de andere kant gebouwen die niet prettig aanvoelen. Onze ervaring leert dat zeker leerlingen in de PO- en VO-leeftijd gevoelig zijn voor sferen en impulsen. Dat verstaan we onder de vijfde dimensie; vergelijkbaar met het fenomeen ‘healing environment’ bij ziekenhuizen.

WELL BEING

In de USA wordt op dit moment zelfs een ‘Well Building Standard™’ ontwikkeld, waardoor gebouwen – net als voor het aspect duurzaamheid – beoordeeld worden op het aspect ‘well being’.

Een goed voorbeeld van die filosofie vormen de recentelijk opgeleverde gebouwen voor de Focus Beroepsacademie te Barendrecht en het Kind Onderwijs Zorg-complex Maximaal te Rotterdam. Met name bij Maximaal – een instelling voor zeer moeilijk lerende kinderen en kinderen met een verstandelijke en/of geestelijke beperking – is maximaal aandacht besteed aan die vijfde dimensie. Juist bij deze doelgroep is de psyche van de leerling leidend geweest voor met name het interieur van de school. Sommige leerlingen hebben baat bij een inspirerende omgeving maar andere leerlingen hebben juist baat bij een prikkelarme

“We gaan ervan uit dat een school die kiest voor de vijfde dimensie ook kiest voor het programma Frisse Scholen.”

Foto K0Z, Simone Drost Architecture

omgeving, zoals kinderen in het autistische spectrum. Samen met de leerkrachten en begeleiders zijn de uitgangspunten zorgvuldig in beeld gebracht en is veel aandacht besteed aan het vertalen van de belevingswereld van deze bijzondere groep. Door kleurgebruik, vormtaal, textuur, warmte, harde en zachte materialen.

Bij Focus heeft juist het thema licht – zowel in letterlijke als in overdrachtelijke zin – centraal gestaan. De school had een duidelijke visie bij een nieuw type onderwijs met veel open ‘lokalen’. In nauwe samenwerking met de architect is deze visie vertaald naar een toegankelijk en licht ontwerp. Dit uit zich in hoge vertrekken, veel daglichttoetreding, veel doorzicht en frisse kleuren. Waardoor de ruimtelijke beleving optimaal is.

Hoe bereiken we dit?

Uiteraard speelt de architect een hoofdrol bij het ontwerpen van die vijfde dimensie. Het gaat er om dat de architect het DNA van de gebruiker absorbeert en dit op een perfecte wijze weet te vertalen. En dat de architect ook voldoende tijd heeft om die verkenning samen met de gebruikers uit te voeren. Dat betekent dat de keuze van de architect op een zorgvuldige wijze dient plaats te vinden. En het vraagt om een goede briefing. Het middel bij uitstek is het Programma van Eisen (PvE), dat normaliter door de huisvestingsadviseur wordt opgesteld. De meeste programma's besteden wel aandacht aan de filosofie en werkwijze van de organisatie, maar de vertaling naar sfeer en uitstraling zijn vaak onderbelicht. Termen als 'transparantie' en 'fris' komen in veel PvE's voor, maar vaak ontbreekt de nadere uitwerking. De meeste schoolbesturen of -directies bezoeken voorbeeldprojecten. Dat is een heel goed 'instrument' om door eigen bevindingen begrippen uit te diepen.

Is dit nog betaalbaar?

Anders hoeft niet duurder te zijn, maar dat is niet het hele antwoord. We gaan ervan uit dat een school die kiest voor de vijfde dimensie ook kiest voor het programma Frisse Scholen, waar die filosofie naadloos in past. Frisse Scholen vraagt om een gerichte investering, maar het toevoegen van die vijfde dimensie hoeft ten opzichte van Frisse Scholen niet meer te kosten. Je maakt andere keuzes. Dus 'anders hoeft niet duurder te zijn' gaat wel op. In een bredere context bezien is het ook interessant om te focussen op de zogenaamde Life Cycle Costs. En dit te gieten in een Design-Build-Maintenance contract (DBM). Een ideaal middel om hogere investeringskosten terug te verdienen door een reductie van de exploitatielasten.

Krijgen we dan geen trendy tailor made gebouwen?

Een schoolgebouw moet moeiteloos 40 jaar mee gaan. Daarom is het raadzaam om in het PvE al te

Foto Focus, architect Royal Haskoning DHV

anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Dat lijkt op kijken in een glazen bol, maar 'kijken in de toekomst' kan ook in de vorm van een scenario-analyse: welke aanpassingen zijn gemakkelijk door te voeren en welke aanpassingen vergen ingrijpende aanpassingen? Als het gaat om afwerkingen met een beperkte afschrijvingstermijn, is het minder erg dat er sprake is van trendy en tailor made oplossingen. En welke scenario's zijn reëel en welke niet? Op die manier is de toekomstbestendigheid te borgen. Een gebouw dat sec voldoet aan de technische randvoorwaarden is dus nog geen goed gebouw. Het gebouw moet passen als een tweede huid. ◀

▶ Voor meer informatie neemt u contact op met het Platform Onderwijs Huisvesting (POH), Roel Smit van Stevens Van Dijck, bouwmanagers en adviseurs per mail via: smit@stevensvandijck.nl of telefoon: 06 22 77 95 89.